

עלון דברי חיים

לחג הפסח

"הא לחמא עניא... כל דכפין ייתי וייכול"

מדוע מזמינים את האורחים כאשר מדברים על ה"לחמא עניא", וכי לא יותר מתאים היה להזכיר את הזמנת האורחים בהקשר לתבשילים של ה"שולחן עורך"?

אלא שרצה בעל ההגדה לרמז לנו יסוד בהכנסת אורחים. ישנן משפחות שכאשר מתעתד לבוא אליהם אורח, כל בני הבית טורחים מאד מספר ימים קודם לכן ודואגים שהכל יהיה נקי ומצוחצח, תוך הקפדה יתירה על הילדים שלא ילכלכו וכו', האירוח נהיה מבצע חד שנתי, כשבעצם בני הבית לא רוצים לראות אורחים מתאכסנים אצלם. אבל המשנה באבות אומרת ש"היו עניים בני ביתך", כלומר שתכניס אותם ל"אי סדר" הזה של בני ביתך בחיי היום-יום... לכן מזמינים אנו את העניים להתארח על שלחנו כאשר מונח עליו רק לחם עוני ולא משהו מיוחד, להראות שבבית הזה אין הכנות מיוחדות לקראת האורחים...

"לשנה הבאה בארעא דישראל"

האדמו"ר בעל ה"ייטב לב" היה אומר: כל שנה ביום כיפורים מתוודים אנו: "על חטא שחטאנו לפניך וכו", ומבטיחים שבשנה הבאה לא נחזור שוב על חטאים אלו. אלא שבהגיע יום כיפור הבא מתברר ששוב חטאנו, והמלאכים אומרים: מעתה, כישאמרו שלא יחטאו עוד – לא נתן להאמין להם... עונים עם ישראל: גם אנו מתפללים כל שנה בסוף תפילת נעילה וכן בליל הסדר: "לשנה הבאה בירושלים", ומאמינים להקב"ה שאכן כך יקרה, למרות שעדיין הננו בגלות... אנו ממשיכים להאמין בו שאכן השנה יגאל אותנו. ואם כך, תאמינו לנו גם אתם... ועל זה נאמר "הי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" – כפי שאנו מצפים ומייחלים לגאולתנו ואיננו מתייאשים הימנה – כך גם אתה, רבוננו של עולם, אל תסר חסדך מעמנו.

הייטב לב מסאטמאר

"כל ימי חיך להביא לימות המשיח"

גדול אחד פירש סמיכות שלשת המאמרים: "ואפילו כלנו חכמים... כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים", והראייה, "מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע" וחבריהם, שהיו חכמים ונבונים ויודעים את התורה, וסיפרו ביציאת מצרים כל הלילה. ועוד ראייה, שהרי חכמים אומרים: "כל ימי חיך – להביא לימות המשיח", ובימות המשיח הלא הכל יהיו חכמים ונבונים, ככתוב "מלאה הארץ דעה", ועם כל זאת נזכיר יציאת מצרים!

החיד"א

"רבבה כצמח השדה נתתיך"

חז"ל אמרו שהיו יולדות ששה בכרס אחד. והנה הדרך היא שהתאומים נולדים חלשים, כל שכן כשהיו ששה כאחד. לכן השמיע הכתוב "ובני ישראל פרו וישרצו" ויחד עם זאת "וירבו ויעצמו" בחזק ובכח, והטעם משום ש"ותמלא הארץ אתם", כמו שאמרו חז"ל שכשהיו באים המצרים להרגם נעשה להם נס ונבלעו באדמה, ומלאכי השרת באו לגדלם. וכיון שהיו מגודלים מנעוריהם על ידי מלאכי עליון היו חזקים וכחם גדול. וזהו שאמר "רבבה כצמח השדה נתתיך", כצמח השדה דייקא, כך היו יולדות בשדה ונבלעים. לכן, אף על פי שילדו ששה בכרס אח, כמו שנאמר "ותרבי", ובדרך הטבע היו חלשים, הרי גודלי על ידי מלאכים, ולכן "ותגדלי", בכח, שהיו גבורים וחזקים כאמור.

החיד"א

הרבי מרדכי מאיזביצה זיע"א בספרו מי השילוח נתן הסבר מעניין לכך – שבין הדברים שמינחים בקערת ליל הסדר הוא ביצה, ואת ההסבר נתן על פי דרכו המיוחדת אותה הוא דרש כל הזמן מאת תלמידיו בכל עת: לעולם אל תעשו דבר שעשיתם אותו אתמול רק משום שעשיתם אותו אתמול!... וכך גם הסביר את הפסוק: **"לא תקים לך מצבה אשר שנה ה' אלוהיך"** – אל תאבן את המושגים, אל תקפיא את השגותיך! **"אלוהי מסכה לא תעשה לך"** – אל תצוק את עבודת ה' לדפוסים קבועים, דוממים, אלא תמיד תוסיף ותשאוף לעלות עוד ועוד! להתקדם הלאה! ולכן הסביר – שזהו הטעם שאנו שמים את הביצה בליל הסדר, משום שהביצה מסמלת את שלב הביניים לדור הבא – בין התרנגולת לאפרוח. לומר לך, שאף יציאת מצרים, ניסיה וגילוייה אינם השיא. יש לראות בהם רק דרגת ביניים להשגות שעוד יבואו, להעפלה בשלבי ימי הספירה... לקבלת התורה, כמו שאמר הקב"ה למשה **"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים בהר הזה"** – כל היציאת מצרים היא בכדי להגיע למטרה הנכספת: קבלת התורה!...

מי השילוח

"רשע מה הוא אומר...ואף אתה הקהה את שיניו"

הרבה שואלים מהו העונש הזה להקהות ולהוריד לו את השיניים?

בשם המהר"ם שיק מובא כי הנה הרשע לעולם אינו מתחיל דרכו אלא בזה שמזלזל בגדרים שגזרו לנו חז"ל, ובסופו של דבר הוא מקצץ במצוות ודברים חשובים יותר ויותר. וזה כוונת שאלתו: "מה העבודה הקשה הזאת לכם" – כלומר הרי מן התורה אינו עובר בבל יראה ובל ימצא אלא בשיעור כזית או ככותבת, אלא שרבן גזרו והוסיפו חומרא שיהא איסור חמץ גם במשהו, א"כ מדוע צריכים לדקדק כ"כ בקושי וזהירות על ביעור החמץ ואפיית המצות, ולמה לנו כל עבודת הנשים הכשרות בערב פסח, ואמנם בתוכו ופנימיות הרשע אינו חפץ לקיים את מצוות התורה והיינו שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אלא שתחילת דרכו היא לזלזל בחומרות, וזו גם הכוונה בהמשך הדברים "ואף אתה הקהה את שיניו ואמור לו", דלכאורה הלא עיקר הדיבור תלוי בלשון ככתוב "מוות וחיים ביד הלשון", ולמה נקט השיניים?

אלא, כי אלו נבראו כדי לשים מחסום וגדר לפה, שלא ידבר מה שאינו צריך, ולדבריו של הרשע שאין צורך בגדרים וחומרות, אם כן, אין צורך גם בשיניים השומרים את הלשון, לכך **"הקהה את שיניו"**...

המהר"ם שיק

"אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו וכו' משועבדים היינו לפרעה במצרים, ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים"

הפשט הפשוט הוא, שאם ה' לא היה גואל אותנו, אז עד עצם היום הזה היינו נמצאים תחת עול פרעה במצרים. ולכן, אפילו שאנו חכמים ונבונים ואנו יודעים את כל ההיסטוריה, "מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים". אבל רבי מאיר שפירא מלובלין פירש זאת כך: אל נא נתפתה להאמין כפי הרבה הרוצים שנאמין: שכל העיניים שמענים אותנו אינם מחמת שאנו "נסוגים ו"לא מתקדמים"... ואילו היינו יותר משכילים וחכמים, היינו יותר נושאים חן בעיני העולם, כי שקר וכזב הוא! כבר ניסינו גם זאת, וגם ה"התקדמות" לא הועילה... הניסיון המר הוכיח לנו, שהיינו משועבדים **"לפרעה במצרים"** ואפילו בזמן שהיינו **"כולנו חכמים, כולנו נבונים"**, אפילו בזמן שהיינו אנשים משכילים ונבונים במדה שאין למעלה הימנה... כי שנאתם של הגויים הם שנאה לשם שנאה, ולא משום דבר אחר!

רבי מאיר שפירא מלובלין

פסח כשר ושמח!

יוצא לאור לעילוי נשמת האשה הכשרה והצנועה מרת **ימנא בת שמחה**. ת.נ.צ.ב.ה.

לכל ענייני העלון נא לפנות למייל ל:

kosssover@gmail.com